

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ПСИХОЛОГІЯ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ

підготовки Магістра
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми
Клінічна психологія

Силабус освітнього компонента «ПСИХОЛОГІЯ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ»
підготовки магістрів, галузі знань – 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності
053 Психологія, за освітньою програмою «Клінічна психологія»

**Розробник: Мудрик Алла Богданівна – кандидат психологічних наук, доцент
кафедри загальної та клінічної психології**

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Засекіна Л.В.

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної та клінічної
психології**

протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

Журавльова О.В.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання - 1
		Семестр - 2-ий
ІНДЗ: <u>€</u>		Лекції - 10 год.
		Практичні (семінарські) - 14 год.
		Самостійна робота – 88 год.
Мова навчання	Консультації - 8 год.	
	Форма контролю: залік	
	українська	

II. Інформація про викладача

ППП: Мудрик Алла Богданівна

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри загальної та клінічної психології

Контактна інформація: 0955183570, Mudruk.Alla@eenu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент *«Психологія залежної поведінки»* належить до циклу вибірових освітніх компонентів професійної підготовки магістра, вивчається у другому семестрі, формою контролю є залік. На вивчення освітнього компоненту відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі: 10 годин лекційних, 14 год. практичних, 88 год. самостійної роботи.

Освітній компонент спрямований на аналіз та вивчення основних питань залежної поведінки особистості. Освітній компонент *«Психологія залежної поведінки»* надає здобувачам освіти можливість отримати комплекс теоретичних та практичних знань та оволодіти практичними навичками діагностики, профілактики, корекції, реабілітації психологічних залежностей.

Силабус ґрунтується на системному підході підготовки сучасних здобувачів освіти і компетентнісному підході до визначення якості підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, здатних працювати відповідно до сучасних вимог.

2. Пререквізити: вступ до спеціальності із модулем академічної доброчесності та етики професійної діяльності, курсові роботи з діагностичної, консультативної та корекційно-психологічної діяльності, випускна кваліфікаційна робота, а також дисципліни з циклу професійної підготовки, зокрема: загальна психологія, експериментальна психологія, психологія особистості, психодіагностика.

3. Мета і завдання освітнього компоненту

Вивчення освітнього компоненту дасть змогу: оволодіти основним категоріально-понятійним апаратом з означеної проблеми; розглянути види залежностей: хімічні, біохімічні, нехімічні; проаналізувати та проінтерпретувати провідні чинники виникнення залежності

поведінки і особливості протікання психологічних адикцій; ознайомитись з основними напрямками та видами соціально-психологічної роботи із залежною поведінкою особистості; навчитись визначати симптоматику різних залежностей і їхні прояви у різних ситуаціях соціальної дійсності; ознайомитись з основними напрямками соціально-психологічної профілактики виникнення залежної поведінки; оволодіти основними та спеціальними методами та методиками діагностики особливостей залежної поведінки; здійснювати діагностичну та корекційну роботу з клієнтами, які страждають від залежностей.

4. Освітній компонент спрямований на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. ФК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості. ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. ФК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. ФК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. ФК11. Розробляти й реалізовувати проекти з підтримки психічного здоров'я особистості

Очікувані програмні результати навчання: ПРН 2 Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПРН 3

Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПРН 5 Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. ПРН 7 Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ПРН 12 Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей психічного розвитку в нормі і патології та функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПРН 13 Вміти професійно застосовувати на практиці знання з медико-психологічних дисциплін.

Структура освітнього компоненту

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ/ Лаб.	Сам. роб./ К.	Консультатії	Методи та технології викладання	Форма роботи/ форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1 Теоретико-методологічні основи психотерапії адикцій							
Тема 1. Психологія адитивної поведінки	16	2	2	12	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/ Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ

Тема 2. Типологія адикцій: хімічні, біохімічні та нехімічні адикції	16	2	2	12	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ, КР
Разом за модулем 1	34	4	4	24	2	-	-
Змістовий модуль 2 Хімічні та біохімічні адикції							
Тема 3. Хімічні адикції: тютюнопаління; токсикоманія; наркозалежність; алкогольна залежність; лікарська залежність	16	2	2	12	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ
Тема 4. Біохімічні адикції: анорексія; булемія; залежність від дієт; адикція до шоколаду (chocolate addiction); переїдання; голодування; роздільне харчування	16	2	2	12	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ
Тема 5. Хімічні та біохімічні адикції: діагностика, психотерапія та реабілітація	16	-	2	14	2	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ, КР
Разом за змістовим модулем 2	52	4	6	38	4	-	-
Змістовий модуль 3 Нехімічні адикції							
Тема 6. Нехімічні адикції: типологія, симптоматика	16	2	2	12	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ
Тема 7. Нехімічні адикції: діагностика, психотерапія та реабілітація	16	-	2	14	1	лекція-командно-орієнтоване навчання/Office 365	ДС, Т, РЗ/К, ІНДЗ/ІРС, РМГ, КР
Разом за змістовим модулем 3	34	2	4	26	2	-	-
Види підсумкових робіт (за потреби)							Бал
ПМК							70
ІНДЗ 1							30
Всього годин/ Балів	120	10	14	88	8		100 балів

Примітки:

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Загальна характеристика девіантної, деліквентної та адиктивної поведінки.
2. Поняття про поведінкову норму і патологію.
3. Девіантна поведінка та соціальні норми та механізми їх регулювання.
4. Основні причини адиктивної поведінки. Особистісні складові схильності до адиктивної поведінки.
5. Гендерні та вікові особливості девіантної та адиктивної поведінки.
6. Психологічна характеристика адикта.
7. Характеристика поняття «залежна сім'я».
8. Прояв адиктивної поведінки залежно від типу акцентуації характеру.
9. Етапи становлення адиктивної поведінки.
10. Класифікації залежної поведінки.
11. Визначення понять: «психоактивна речовина», «наркотична речовина».
12. Визначення понять: «вживання», «зловживання», «залежність».
13. Алкоголізм у дітей та підлітків.
14. Алкоголізм подружніх пар.
15. Характеристика терміну «хронічний алкоголізм».
16. Етіологія та патогенез алкогольної залежності.
17. Класифікації алкогольної залежності. Стадії хвороби.
18. Соматоневрологічні та психічні розлади при зловживанні алкоголем.
19. Проблема зловживання психоактивними речовинами (ПАР). Рання діагностика, клініка.
20. Соціально-психологічні особливості осіб, що вживають ПАР.
21. Соматоневрологічні та психічні розлади при вживанні ПАР. Зміни у психічній діяльності особистості.
22. Поняття абстинентного синдрому.
23. Ознаки інтоксикації різноманітними токсикоманічними речовинами. Наслідки токсикоманії.
24. Харчові адикції та розлади харчової поведінки.
25. Критерії харчової залежності.
26. Механізми впливу харчових речовин на формування залежності (цукор, чай, кава тощо).
27. Особистісні риси залежних від їжі.
28. Харчова залежність та механізми стресу.
29. Медико-психолого-соціальні аспекти лікувально-реабілітаційної допомоги залежним.
30. Необхідні умови ефективного функціонування реабілітаційної програми.
31. Мультидисциплінарність (бригадність) соціо-реабілітаційної роботи із залежними.
32. Ключові питання профілактики і лікування алкогольної залежності.
33. Ключові питання профілактики та лікування тютюнопаління.
34. Основні принципи організації медико-соціальної реабілітації наркологічних хворих.
35. Особливості формування та перебігу залежності у жінок та їх терапія.
36. Поняття терапії залежностей, її складові. Мета і завдання психотерапевтичних впливів при залежності.
37. Групова психотерапія в комплексній терапії залежних станів.
38. Сугестивні методи психотерапії (гіпнотерапія, емоційно-стресова терапія, «кодування»), аутогенна релаксація) у комплексній терапії залежних станів.
39. Сімейна психотерапія залежних станів.
40. Замісні програми в подоланні хімічної залежності.
41. Методи діагностики алкогольної, нікотинової, наркотичної, лікарської залежності.
42. Загальна характеристика адикції відносин (сексуальні – зоофілія, фетишизм,

пігмаліонізм, трансвестизм, ексбіціонізм, вуайеризм, некрофілія, садомазохізм.

43. Загальна характеристика еротичних адикцій.
44. Психологічні аспекти фанатизму (спортивний, музичний, споживчий, політичний, національний, релігійний).
45. «Технологічні» адикції (теле-мобільні, селфі-адикції, перегляд серіалів і телепередач).
46. Залежність від ризику і «екстремальних» розваг.
47. Синдром Тоада (залежність від «веселого» автоводіння, joy riding dependence).
48. Body Modification (екстремальний пірсинг, татуаж, шрамування).
49. Адикції «духовного пошуку» (залученість в секту), релігійні адикції. Залежність від деструктивних культур.
50. Стан «перманентної війни» (борці за справедливість, «правдоруби»).
51. Зверхцінні захоплення: адикція до грошей, адикція до влади.
52. Комунікаційні адикції, болтологізм.
53. Соціально-прийнятливі форми нехімічних залежностей.
54. Методи та методики діагностики нехімічних залежностей.
55. Ключові питання профілактики та корекції нехімічних адикцій.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані інтегральну, загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Для усвідомленого й системного засвоєння освітнього компоненту необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота здобувачів освітніх усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації, самостійна робота.

Контроль успішності здобувачів освіти здійснюється з урахуванням поточного оцінювання.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – командно-орієнтованих лекцій та командно-орієнтованих дискусій. Упродовж освітнього компоненту застосовуються усі етапи командно-орієнтованого навчання: до-аудиторна підготовка, вирішення проблемних завдань (кейсів, проблемних задач), командні та між-командні дискусії.

Участь у цих видах робіт та представлення ІНДЗ є умовою допуску заліку. За наявності поважних причин пропусків див. п. *Несвоєчасне виконання завдання*.

Здобувачам освіти може бути зараховано результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#), і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Здобувачі освіти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові бали до відповідного ОК, якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю курсу. У цьому випадку здобувач освіти інформує викладача/ів про свої здобутки. Викладач має право самостійно визначити валідність, заявлених студентом отриманих результатів та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

- 3 бали – за результативну роботу у студентській проблемній групі (систематичне відвідування, обговорення), публікацію тез (підготовку матеріалів конференції) або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;
- 5 балів – за публікацію статті/ей у збірнику студентських наукових праць, перемога у I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;
- 10 балів – за публікацію статті (статей) у збірнику наукових праць, що входить

до категорії Б, або призове місце на II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт;

– 15 балів – за перше місце на I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

За умови представлення здобувачами освіти документів (сертифікатів, свідоцтва тощо), що засвідчують отримані результати та відповідають тематиці, обсягу та результатам навчання, які

Підтвердження подається здобувачем освіти викладачеві курсу не пізніше ніж за 10 днів до дати останнього заняття з дисципліни. При цьому здобувач освіти у встановлені терміни подає заяву на ім'я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням. [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.](#) і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

Несвоєчасне виконання завдання.

Здобувач освіти, що з певних причин не відвідує лекції, зобов'язаний аргументувати свою відсутність і представити конспект пропущеного заняття. Якщо здобувач освіти відсутній на практичному та лабораторному занятті, то, залежно від виду діяльності, передбаченого навчальною програмою, здобувач освіти проходить усне опитування на пропущену тематику або демонструє навички роботи, що їх передбачено відповідним видом діяльності.

За умови участі здобувачів освіти у навчанні з елементами **дуальної освіти** передбачено можливість самостійного опрацювання матеріалів навчальних занять протягом одного дня на тиждень та зарахування їхніх результатів до загальної кількості балів поточного контролю.

- *Процедура оскарження результатів контрольних заходів.*

- Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Індивідуальна робота здобувача освіти є формою навчального навантаження, спрямованого на виявлення та розвиток його творчих здібностей, шляхом індивідуального підходу. Індивідуальна робота передбачає виконання здобувачами освіти індивідуально-дослідного проекту, котрий враховується під час визначення рейтингової оцінки.

ІНДЗ включає такі завдання: Розробити програму та презентацію діагностики, корекції та профілактики однієї із залежностей (на вибір здобувача освіти). Максимальна кількість за виконання цього завдання – 30 балів. Отримана здобувачем освіти оцінка за виконання ІНДЗ додається до суми балів поточного контролю. Максимальна кількість балів за поточний контроль становить **100** балів.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з кафедрою).

Академічна доброчесність: виконані завдання здобувачами освіти мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів.

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що його буде розглянуто згідно із заздалегідь визначеними процедурами у ЗВО (див. Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки, пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

- **Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності:**

- Дотримання академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

- Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті 42 Закону України «Про освіту») :

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування з університету (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

- Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Політика щодо дедайннів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 5 балів). Перескладання відбувається із дозволу кафедри за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Навчальним планом передбачено залік (2-ий семестр). Залік може бути виставлений за умови накопичення здобувачем освіти 60 балів за поточний контроль.

Докладніше про поточне та підсумкове оцінювання - за покликанням.

[https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-](https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf)

[02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf](https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf)

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Література з бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки

1. [88.8я7] **Аврамченко, С. М.** Неформальний підліток / С.М. Аврамченко, І.В. Євтушенко, С.Г. Харенко. – К. : Марич В. М., 2009. – 84 с. – (Психологічний інструментарій). – Бібліогр.: с. 60-84. – 978-966-8479-32-8. – 3.00 .
2. [88]. **Бондаренко, А. Ф.** Психологическая помощь: теория и практика : учеб. пособие для студентов ст. курсов психолог. ф-тов и отд-ний ун-тов / А.Ф. Бондаренко ; М-во образования Украины. – К. : Укртехпрес, 1997. – 216 с. – Библиогр. в конце гл. Приложение. – (в пер.) ISBN 966-95128-0-8. – 7.00 .
3. [88.492я73] **Бондаренко, О. Ф.** Психологічна допомога особистості : навч. посіб. для студ. старш. курсів психолог. ф-тів та від-нь ун-тів / О.Ф. Бондаренко ; М-во освіти України. – Х. : Фоліо, 1996. – 240 с. – Бібліогр. в кінці розд. Питання для самоконтролю. – Додатки. – Слов. спец. термінів. – Міжнар. фонд "Відродження". – Програма "Трансформація гуманіт. освіти в Україні". – 966-03-0011-5. – 3.00 .
4. [88.484] **Блейхер, В. М.** Практическая психопатология : Руководство для врачей и медицинских психологов : [учеб. пособие для студентов мед. вузов, психолог. отделений пед. ин-тов] / В.М. Блейхер, И.В. Крук, С.Н. Боков. – Ростов н/Д : Феникс, 1996. – 446 с. ил. – Библиогр.: с. 425-439. Предм. указ. – (в пер.) ISBN 5-85880-281-8. – 4.18 .
5. [56.14-32я7] **Бухановский, А. О.** Общая психопатология : пособие для врачей / А.О. Бухановский, Ю.А. Кутявин, М.Е. Литвак ; отв. ред. А. О. Бухановский. – Изд 2-е, перераб. и доп. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 416 с. ил. – Библиогр.: с. 411-415. – (в пер.) ISBN 5-86727-004-1. – 12.00 .
6. [88.5я73] **Васильева, О. С.** Психология здоровья человека : Эталоны, представления, установки : учеб. пособие для студентов вузов / О.С. Васильева, Ф.Р. Филатов. – М. : Академия, 2001. – 344 с. – (Серия "Высшее образование"). – Библиогр.: с. 332-342. Глоссарий. – 5-7695-0820-5. – 19.17 .
7. [88.49я7] **Варга, А. Я.** Системная семейная психотерапия : [учеб. пособие для студентов вузов] / А.Я. Варга. – СПб. : Речь, 2001. – 144 с. ил. – (Психотерапия на практике). – Библиогр. в конце кажд. ст. – 5-92268-0046-3. – 8.67 .
8. [88.4] **Васьківська, С. В.** Соціально-психологічний супровід клієнтів (Технологія ведення консультативного діалогу) : навч. посіб. / С.В. Васьківська ; М-во освіти і науки України. – Київ : Главник, 2006. – 128 с. – (Бібліотечка соціального працівника). – Бібліогр.: с. 124-127. Додатки. – 966-8774-19-1. – 6.00 .
9. [74.66я73] **Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація** : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О.М. Полякова, Є.В. Анохін, Г.Л. Єфремова, О.В. Знобей ; М-во освіти і науки України ; [за ред. О. М. Полякової]. – Суми : Унів. кн., 2013. – 346 с. – Бібліогр. в кінці розд. На тит. с. авт. не зазнач. – Додатки. – 978-966-680-469-6. – 50.00 .
10. [88я73] **Варій, М. Й.** Психологія : навч. посіб. для студ. ВНЗ / М.Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. – 2-е вид. – Київ : Центр учб. л-ри, 2009. – 288 с. – Бібліогр. в кінці кожн гл. – (в паліт.) ISBN 978-966-364-818-7. – 40.00 .
11. [88.3я73] **Варій, М. Й.** Психологія особистості : навч. посіб. / М.Й. Варій ; М-во освіти і науки України. – К. : Центр навч. л-ри, 2008. – 592 с. – (в опр.) ISBN 978-966-364-562-9. – 68.00 .
12. [88.3я7] **Вітенко, І. С.** Основи загальної і медичної психології : [навч. посіб. для учнів мед. уч-щ] / І.С. Вітенко, Л.М. Дутка, Л.Я. Зименковська. – Київ : Вища шк., 1991. – 272 с. – (в пер.) ISBN 5-11-003589-7. – 3.10 .
13. [88.48я73] **Галецька, І.** Клініко-психологічне дослідження : навч. посіб. / І. Галецька ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 242 с. – Бібліогр.: с. 235-241. – (в паліт.) ISBN 978-966-613-990-3. – 56.00 .
14. [53.57я7] **Глива, Є.** Вступ до психотерапії : навч. посіб. / Є. Глива ; Нац. ун-т "Острозька академія". – Острог ; К. : Кондор, 2004. – 532 с. – Бібліогр.: с. 505-520. – 966-7631-75-3. – 22.00 .

15. [88.4я73] **Глозман, Ж. М.** Общение и здоровье личности : учеб. пособие для студентов вузов / Ж.М. Глозман. – М. : Академия, 2002. – 200 с. ил. – (Высшее образование). – Библиогр.: с. 180-197. – 5-7695-0890-6. – 29.10 .
16. [88.4я73] **Детская психология : хрестоматия : учебное пособие / сост. Н. Л. Белопольская.** – 3-е изд., стер. – Москва : Когито-Центр, 2004. – 350 с. – (Университетское психологическое образование). – Библиогр. в конце гл. – 5-89353-109-4. – 32.30.
17. [88.4я7] **Гринсон, Ральф Р.** Техника и практика психоанализа : учебник / Ральф Р. Гринсон ; науч. ред. Э. Р. Зимица. – Москва : Когито-Центр, 2003. – 478 с. – (Университетское психологическое образование). – Библиогр.: с. 431-455. Предм. указ. – 5-89353-088-8. – 70.02 .
18. [88.3я73] **Груповий психоаналіз : навч. посіб. для психіатрів, психотерапевтів, психологів / за ред.: О. Фільца, Р. Гаубля, Ф. Лямотт.** – Львів : ВНТЛ - Класика, 2004. – 190 с. – (Класика психотерапії). – Бібліогр. в кінці розд. Термін. слов. психоаналіт. термінів. – 966-7493-88-1. – 25.00 .
19. [88.37я73] **Діденко, С. В.** Психологія сексуальності : підручник : [для студ. ВНЗ] / С.В. Діденко, О.С. Козлова ; М-во освіти і науки України. – Київ : Академвидав, 2009. – 304 с. – (Серія "Альма-матер"). – Бібліогр.: с. 299-303. Корот. термінол. слов. – (в оправі) ISBN 978-966-8226-77-9. – 38.00 .
20. **Дучимінська, Т. І.** Подолання особистісної безпорадності студентів у навчальній діяльності [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / Т.І. Дучимінська, Л.Я. Малімон ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – Назва з екрана. – Дата звернення: 05.05.2017. – Електрон. текст. дані . Авторський знак: Д 85
21. [88.48я73] **Каліна, Н. Ф.** Психотерапія : підручник : [для студ. ВНЗ] / Н.Ф. Каліна ; М-во освіти і науки України. – Київ : Академвидав, 2010. – 280 с. – (Альма-матер). – Бібліогр.: с. 279-284. Термінол. сл. – (в опр.) ISBN 978-966-8226-89-2. – 978-617-572-004-2. – 42.00 .
22. [53.57я73] **Карпенко, Є. В.** Методи сучасної психотерапії : навч. посіб. / Є.В. Карпенко ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Львів; Дрогобич : Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, 2015. – 120 с. іл. – 978-966-384-339-4. – 35.00 .
23. [56.14я73] **Краткий курс психиатрии. Международная классификация болезней (10-й пересмотр) / под ред. В. П. Самохвалова.** – Симферополь : СОНАТ, 2000. – 344 с. – (в пер.) ISBN 966-7347-47-8. – 31.35 .
24. [88.48] **Кречмер, Эрнст** Медицинская психология : учеб. пособие : [для студентов вузов] / Эрнст Кречмер ; отв. ред. В. А. Луков. – СПб. : Союз, 1998. – 462 с. ил. – (Психология и социология: страницы классики). – Имен. указ. – 5-87852-078-8. – 9.65 .
25. [88.4я73] **Кузікова, С. Б.** Основи психокорекції : навч. посіб. / С.Б. Кузікова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К. : Академвидав, 2012. – 320 с. – (Альма-матер). – Бібліогр.: с. 314-319. – (в опр.) ISBN 978-966-8226-89-2. – 56.00 .
26. [88.4я7] **Куликов, Л. В.** Психогигиена личности : Вопросы психологической устойчивости и психопрофилактики : учебное пособие / Л.В. Куликов. – Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2004. – 464 с. – (Учебное пособие). – Библиогр.: с. 439-449. Приложение. – Слов. терминов. – 5-94723-363-0. – 33.10 .
27. [88.8я7] **Лучинкіна, А. І.** Профілактика девіантної поведінки. Ч.1 / А.І. Лучинкіна. – К. : Главник, 2008. – 128 с. – (Бібліотечка соціального працівника). – Бібліогр.: с. 120-128. – 978-966-8774-63-9. – 6.00.
28. [88.6] **Максимова, Н. Ю.** Психологический аспект алкоголизма и наркомании подростков : мет. пособие / Н.Ю. Максимова ; М-во образования Украины, Ин-т системных исследований образования. – К. : ИСИО, 1995. – 144 с. – 5-7763-9311-6. – 69049.00 .
28. [88.48я73] **Мартинюк, І. А.** Патопсихологія : навч. посіб. / І.А. Мартинюк; М-во освіти і науки України. – Київ : Центр учб. л-ри, 2008. – 208 с. – Бібліогр. : с. 203-207. – (в опр.) ISBN 978-966-364-742-5. – 42.00.
30. [88.48я73] **Медицина психологія : підруч. для студ. ВНЗ / С.Д. Максименко, І.А. Коваль, К.С. Максименко, М.В. Папуча ; за заг. ред. С. Д. Максименка.** – Вінниця : Нова Кн., 2008. – 520 с. – Додатки. – (в опр.) ISBN 978-966-382-251-8. – 91.00 .

31. [88.4я73] **Менделевич, В. Д.** Психология девиантного поведения : учеб. пособие / В.Д. Менделевич. – М. : МЕДпресс, 2001. – 428 с. – Библиогр. в конце гл. Приложение. – 5-93059-045-1. – 24.00.
32. [88.4я7] **Морозов, С. М.** Клінічна психологія : навч. посіб. Ч. 1. Психологія лікувальних впливів. Феномен плацебо / С.М. Морозов, В.В. Бондар ; Ін-т післядиплом. освіти, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Ін-т післядиплом. освіти : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2001. – 114 с. – Бібліогр.: с. 109-112. – 966-95792-5-2. – 7.35 .
33. [88.48я73] **Мягков, И. Ф.** Медицинская психология: пропедевтический курс : учеб. для студентов вузов / И.Ф. Мягков, С.Н. Боков, С.И. Чаева. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Логос, 2002. – 318 с. ил. – (Учебник 21 века). – Библиогр. в конце гл. Приложение. – 5-94010-010-4. – 27.36.
34. [74.200.55я73] **Нагорна, А. М.** Профілактика наркоманії серед підлітків : [навч. посіб. для студентів ВНЗ] / А.М. Нагорна, В.В. Беспалько. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. – 184 с. – Бібліогр.: с. 127-148. Додатки. – Алф. покажч. – 966-8119-58-4. – 10.00 .
35. [373.015.31(073)] **Оржиховська, В. М.** Педагогічна профілактика девіантної поведінки неповнолітніх : орієнтов. програма для системи післядиплом. пед. освіти / В.М. Оржиховська, Т.Є. Федорченко, С.В. Зінченко ; М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, АПН України. – Київ : [б. в.], 2007. – 64 с. – Бібліогр. в кінці теми. – 10.00 .
36. [88.4я7] **Осипова, А. А.** Общая психокоррекция : учеб. пособие для студентов спец. учеб.заведений / А.А. Осипова. – М. : Сфера, 2002. – 510 с. – (Учебное пособие). – Библиогр.: с. 485-502. – 5-89144-100-4. – 24.70 .
37. [88.4я7] Основные направления современной психотерапии : учеб. пособие / науч. ред. А. М. Боровикова. – М. : Когито-Центр, 2000. – 379 с. – (Современная психотерапия). – Библиогр. в конце разд. Авторы. – (в пер.) ISBN 5-89353-030-6. – 37.50 .
38. [159.9(075.8)] Практикум із групової психокорекції : підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф'єва, О.В. Царькова, Я.В. Цехмістер. – Київ : Слово, 2015. – 752 с. – Бібліогр.: с. 729-737. – (в паліт.) ISBN 978-966-194-220-1. – 200.00 .
39. [88.4я7] Психология здоровья : учебник для студентов вузов / под ред. Г. С. Никифорова. – Санкт-Петербург [и др.] : Питер, 2003. – 606 с. – (Учебник для вузов). – Библиогр. в конце гл. Алф. указ. – 5-318-00668-Х. – 44.65 .
40. [88.48я7] Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я : навч. посіб. для студ. серед. і ВНЗ / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, А.Ф. Косенко, Т.І. Кочергіна ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. міжнар. ун-т. – Київ : Інкос, 2002. – 272 с. – Бібліогр. в кінці розд. Додаток. – 966-95894-5-2. – 10.00 .
41. Психологічна допомога у клініці [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / Р.П. Федоренко, О.М. Хлівна, Т.І. Дучимінська, Л.І. Магдисюк ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018.
42. [88.4я73] Психологія суїциду : посібник / В.П. Москалець, Л.Е. Орбан-Лембрик, М.В. Миколайський, Н.В. Абдюкова ; М-во освіти і науки України ; за ред. В. П. Москальця. – К. : Академвидав, 2004. – 286 с. – (Серія "Альма - матер"). – Бібліогр.: с. 251-269. Корот. термінол. слов. – 966-8226-13-5. – 15.40 .
43. [53.57я73] Психотерапия : учеб. для студентов мед. вузов / В.А. Абабков, Г.Л. Исурина, Б.А. Казаковцев, Б.Д. Карвасарский ; под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. [и др.] : Питер, 2000. – 536 с. ил. – (Национальная медицинская библиотека). – Библиогр.: с. 535-536. – (в пер.) ISBN 5-314-00167-5. – 25.00 .
44. [316.6(07)] **Пихтіна, Н. П.** Профілактика девіантної поведінки дітей і молоді: психолого-педагогічні та соціально-правові аспекти : навч. посіб. / Н.П. Пихтіна, М.П. Федорченко Т.Є. Пихтін ; М-во освіти і науки України, Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя ; за заг. ред. В. М. Оржиховської. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 400 с. – Бібліогр.: с. 377-386. – 978-617-527-114-8. – 70.00 .
45. [88.8я7] Ранняя профилактика девиантного поведения детей и подростков : интегратив. соц.-пед. деятельность учреждений дополн. образования и общеобразова

- школы : учеб. пособие / под. ред. А. Б. Фоминой. – Москва : Пед. о-во России, 2003. – 128 с. – Библиогр.: с. 114-124. – 5-93134-188-9. – 10.90 .
46. [88.8я7] Ранняя профилактика отклоняющегося поведения учащихся: (Психолого-педагогический аспект) : пособие для учителя / под ред. В. А. Татенко, Т. М. Титаренко. – К. : Рад. шк., 1989. – 128 с. – Библиогр.: с. 126-127. – 5-330-00799-2. – 0.20 .
47. [88.4я73] **Розов, В. І.** Адаптивні антистресові психотехнології : навч. посіб. / В.І. Розов ; М-во освіти і науки України. – К. : Кондор, 2009. – 278 с. – 966-8251-27-Х. – 55.00 .
48. [88.4я7] **Рубинштейн, С. Я.** Экспериментальные методики патопсихологии и опыт применения их в клинике: (Практическое руководство) : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / С.Я. Рубинштейн. – Москва : Апрель-Пресс : Изд-во Ин-та Психотерапии, 2004. – 222 с. ил. – Библиогр. в конце гл. – 5-89939-114-6. – 50.02 .
49. [67.408я73] Основи кримінальної сексопатології : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О.В. Синекий ; М-во освіти і науки України. – Суми : Унів. кн., 2010. – 572 с. – Бібліогр.: с. 488-560. Термінол. слов. – (в опр.) ISBN 978-966-680-522-8. – 120.00 .
50. [88.48я73] **Терлецька, Л. Г.** Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології : навч. посіб. / Л.Г. Терлецька. – Київ : Київ. ун-т, 2015. – 120 с. – Бібліогр.: с. 111. – 18.01 .
51. [88.4я7] Телефонное консультирование : учеб. пособие для студентов / А.Н. Моховиков ; под ред. В. Е. Кагана. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Смысл, 2001. – 494 с. – (Теория и практика психологической помощи). – Библиогр. в конце гл. Приложение. – 5-89357-104-5. – 56.82.
52. [159.9] **Терлецька, Л. Г.** Психологія здоров'я особистості: тренінг психосинтезу : навч. посіб. / Л.Г. Терлецька ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Київ. ун-т, 2017. – 112 с. – Бібліогр.: с. 110. Додатки. – 16.08 .
53. [88.37я73] **Федорчук, В. М.** Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. / В.М. Федорчук. – Київ : Центр учб. л-ри, 2014. – 250 с. – Бібліогр.: с. 239-246. Додатки. – 978-617-673-276-1. – 80.00 .
54. [88я73] **Шамлян, К.** Проективні методи дослідження особистості : підручник / К. Шамлян, М. Кліманська ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 466 с. іл. – Бібліогр.: с. 450-455. – (в паліт.) ISBN 978-617-10-0114-5. – 82.00 .
55. [88.4я7] **Шліппе, Аріст фон** Системна психотерапія та консультування : навч. посіб. для психіатрів, психотерапевтів, психологів / Аріст фон Шліппе, Йохен Швайцер. – Львів : ВНТЛ - Класика, 2004. – 320 с. ілюстр. – (Класика психотерапії). – Бібліогр.: с. 291-320. – 966-7493-87-3. – 20.00 .
56. [88.492я73] **Яценко, Т. С.** Психологічні основи групової психокорекції : навч. посіб. / Т.С. Яценко ; М-во освіти України. – Київ : Либідь, 1996. – 264 с. ілюстр. – Бібліогр.: с. 258-260. – (в опр.) ISBN 5-325-00789-0. – 6.70 .
57. [88.4я73] **Яценко, Т. С.** Теорія і практика групової психокорекції : Активне соціально-психологічне навчання : навч. посіб. для студ. психол. спец. ВНЗ / Т.С. Яценко ; М-во освіти і науки України. – Київ : Вища шк., 2004. – 680 с. ілюстр. – Бібліогр. в кінці розд. – 966-642-169-0. – 39.00 .
58. [88.492] **Яценко, Т.** Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання. Ч. 2 / Т. Яценко, Б. Іваненко, І. Євтушенко. – Київ : Главник, 2008. – 192 с. іл. – Бібліогр. в кінці розд. – 978-966-8774-58-2. – 8.00 .
59. [74.2я7] Як збуваються і розбиваються мрії : навч.-метод. посіб. та метод. розробки уроків з питань профілактики вживання наркотиків, алкоголю та стосунків між підлітками : для вчителів загальноосв. навч. закл. / [авт.: Т. Форбз та ін.]. – Кременчук : Міжнар. шк. проект, 2006. – 500 с. – Бібліогр.: с. 449. Додатки. – 25.00 .

Основна література

1. **Аймедов К. В.** Клинико-психологические аспекты коморбидных расстройств адиктивного спектра / К. В. Аймедов, Ю. П. Жогно // Таврический журнал психиатрии. – 2008. – V.12, № 1 (42). – С. 4–8.

2. **Аймедов К. В.** Клинические аспекты современной адиктологии (литературный обзор) / К. В. Аймедов // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2007. – № 1 (11). – С. 136–145.
3. **Березин С.В.** Психология наркотической зависимости и созависимости : монография / Березин С.В., Лисецкий К.С., Назаров С.Н. – М. : МПА, 2001. – 213 с.
4. **Братусь Б. В., Сидоров П. И.** Психология, клиника и профилактика раннего алкоголизма. – М. : Медицина, 1984. – 144 с.
5. **Бугайова Н.М.** Психологічні закономірності розвитку адикцій в онтогенезі / Н. М. Бугайова // Проблеми загальної та педагогічної психології, т. XII, ч.4. С. 48 – 56.
6. **Бугайова Н.М.** Інтернет-адикція як форма залежної поведінки. / Н.М. Бугаева // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики. – Кривий Ріг, «НМетАУ», 2006. – Т.3, вип. VI.
7. **Бутовский А. Ю.** Наркомания : от мифов к реальности / А. Ю Бутовский, Ю. А. Бутовская. – М. : Директ-Медиа, 2013. – 103 с.
8. **Бухановский А. О.** Зависимое поведение: клиника, динамика, систематика, лечение, профилактика: Пособие для врачей / А. О. Бухановский. – Ростов-на-Дону, 2002. – 60 с.
9. **Великанова Л. П.** Наркология : учеб. пособие для вузов / Л.П. Великанова, О.В. Каверина, Р.В. Бисалиев. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 384 с.
10. **М. Вольнова** Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» у двох частинах. – Ч. II. Практична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 193 с.
11. **Гавенко В. Л.** Психіатрія і наркологія / В.Л.Гавенко, Г.О. Самардакова, М.Э. Бачериков. — К. : Здоров'я, 1993. – 192 с.
12. **Гишинский Я.И.** Социология девиантного (отклоняющегося) поведения : учебное пособие / Я.И. Гишинский, В.С. Афанасьев. – СПб : СПбФ РАН, 1993.
13. **Гоголева А.В.** Аддиктивное поведение и его профилактика / А.В. Гоголева. – 2-е изд., стер. – М. : Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2003. – 240 с.
14. **Давыдова О.А.** Девиантное поведение и основные причины его проявления / О.А. Давыдова // Студенчество и наркомания: пути решения проблемы. – Екатеринбург, 2000. – С.60–62.
15. **Даренский И. Д.** Аддиктивный цикл / И. Д. Даренский. – М. : Логос, 2008. – 256 с.
16. **Егоров А. Ю.** Нехимические (поведенческие) аддикции (обзор) / А. Ю. Егоров // Аддиктология. – 2005. – № 1. – С. 65–77.
17. **Елшанский С. П.** Квалификация нехимических зависимостей / С. П. Елшанский // Материалы Российской конференции «Современные принципы терапии и реабилитации психических больных» (Москва, 11-13 октября 2006 г.). – Москва, 2006. – С. 298.
18. **Завьялов В.Ю.** Психологические аспекты формирования алкогольной зависимости./ В.Ю. Завьялов. – Новосибирск, 1998. – С. 164–183.
19. **Ильин Е. П.** Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е. П. Ильин – СПб. : Питер, 2011. – 224 с.
20. **Исмуков Н. Н.** Без наркотиков : программа предупреждения и преодоления наркотической и алкогольной зависимости / Н. Н. Исмуков ; ред. Н. Баринава. – Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 384 с. : ил.
21. **Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В.** Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості: психологічний практикум / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2018. – 64 с.
22. **Козлова И.Н.** Трудоголизм как форма зависимого поведения: проблематика исследований / И.Н. Козлова // Известия высших учебных заведений. Северо-Кавказский регион. Серия: Общественные науки. 2006. № 26. С. 95-96.
23. **Коробкина З.В.** Профилактика наркотической зависимости у детей и молодежи / З.В. Коробкина, В.А. Попова. – К. : Академия, 2002. – 192с.

24. **Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В.** Социодинамическая психиатрия. // Ц.П. Короленко, Н.В. Дмитриева. – М., Академический Проект, Екатеринбург, «Деловая книга», 2000.
25. **Короленко Ц. П.** Психосоциальная аддиктология / Ц.П. Короленко, Н.В. Дмитриева. – Новосибирск, 2001. – 251 с.
26. **Кошова І. В., Кресан О. Д.** Психологія девіантної поведінки: Навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.
27. **Лисецкий К. С.** Психология и профилактика наркотической зависимости / К.С. Лисецкий, Е.В.Литягина. – Самара : Изд. Дом БАХРАМ-М, 2008. – 224 с.
28. **Максименко С.Д., Коваль І.А., Максименко К.С., Папуча М.В.** Медична психологія / За редакцією академіка С.Д. Максименка.– Вінниця : «Нові Книга», 2008.
29. **Максименко С. Д.** Актуальні питання профілактики наркоманії / С. Д. Максименко // Практ. психологія та соц. робота. – 2004. – № 10. – С. 1– 4.
30. **Максимова Н. Ю.** Психологическая профилактика алкоголизма и наркомании несовершеннолетних: учеб. пособие / Н. Ю. Максимова. – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 384 с.
31. **Менделевич В.Д.** Заместительная терапия наркозависимости : перспективы и реальность. / В.Д. Менделевич. – Казань: «Новый век», 2003. – 51 с.
32. **Менделевич В.Д.** Наркозависимость и коморбидные расстройства поведения (психологический и психопатологический аспект). / В.Д. Менделевич. – М. : «МЕДпресс-информ», 2003. – 328 с.
33. **Москаленко В. Д.** Созависимость : характеристики и практика преодоления : лекции по наркологии / под ред. Н. Н. Иванца. – 2-е изд., перераб. и расш. – М. : Нолидж, 2000. – 405 с.
34. **Москаленко В.Д.** Зависимость – семейная болезнь. / В.Д. Москаленко. М., 2002. – 129 с.
35. Наркомании, токсикомании и их лечение : методические рекомендации / А. Г. Гофман, В. В. Бориневич, Д. А. Черняковский и др. – М., 1979. – 13 с.
36. Наркомания : избавление от зависимости, лечение, профилактика / сост. В. И. Петров. – Минск : Современный литератор, 1999. – 320 с.
37. Психология профессионального здоровья : уч. пособ. // под ред. проф. Г. С. Никифорова. – СПб. : Речь, 2006. – 480 с.
38. Психология и лечение зависимого поведения / Под ред. С. Даулинга / Пер. с англ. Р.Р. Муртазина. – М. : Независимая фирма «Класс», 2007.
39. **Пушкар В.А.** Психологія адиктивної поведінки: Методичні рекомендації до курсу «Психологія адиктивної поведінки» для студентів IV курсу спеціальності «Психологія». – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2010. – 84 с.
40. **Старшенбаум Г.В.** Аддиктология: психология и психотерапия зависимостей. – М., изд. «Когито-Центр», 2005.
41. **Чулков О. М.** Типові види залежної поведінки. Клініка, діагностика, лікування : навчально-методичний посібник до курсу за вибором «Основи адиктології» для студентів I та II медичного факультетів, спеціальність «Лікувальна справа», «Педіатрія / О. М. Чулков, А. З. Григорян, К. А. Сінча. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2017. - 131 с.
42. **Шибко Е. Л.** Особенности внешних и внутренних механизмов психологических защит лиц с ургентной зависимостью / Шибко Е. Л. // Сборник научных статей по материалам Международного научно-образовательного форума «Европа-2002». – Минск, 2003. – С. 481–485.
43. **Шибко О.Л.** Особенности внешних и внутренних механизмов психологических защит лиц с ургентной зависимостью // "Европа-2002": сборник научных статей по материалам Международного научно-образовательного форума, Минск, 4 июня 2002 г. / Европ. гуманит. ун-т.; сост. С.Д.Курочкина. – Минск, 2003. – С. 481-485.
44. **Шибко О.Л.** Особенности механизмов психологических защит у студентов с ургентной зависимостью // Адаптация к профессиональной деятельности как психолог

педагогическая проблема: методологические основания, пути и способы решения: материалы II Межд. науч.-практ. конф., Барановичи, 23-24 апреля 2003 г.: в 3 ч. / Баран. гос. высш. пед. колледж; редкол.: Л.Ф. Мирзоянова (гл. ред.) [и др.]. – Барановичи, 2003. – Ч. I. – С. 105-108.

45. **Шибко О.Л.** Проблема диагностики ургентной зависимости // Психология XXI века: материалы межд. науч.-практ. конф. студентов и аспирантов, Санкт-Петербург, 24-26 апреля 2003 г. / Под ред. В.Б. Чеснокова. – СПб.: Изд-во С-Петербур. ун-та, 2003. – С. 331-335.

Додаткова література

1. **Березин С. В.** Психология ранней наркомании / С. В. Березин, К. И. Лисецкий. – Самара : Самарский гос. ун-т, 2000. – 64 с.

2. **Березин С.** Классификация наркотиков и типы зависимости / С. Березин, К. Лисецкий // ОБЖ. – 2004. – № 1. – С. 22–28.

3. **Бобров А. Е.** Поведенческие зависимости и психическая диссоциация / А. Е. Бобров // Взаимодействие науки и практики в современной психиатрии: Материалы Российской конференции (9-11 октября 2007 г., г. Москва). – М., 2007. – С. 36.

4. **Бугаева Н.М.** Глобальные риски использования современных телекоммуникационных технологий / Н.М. Бугаева // Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання / За ред. С.Д. Максименка, М.Л. Смутьсон. – К. : Міленіум, 2007. – Т.8, вип. 3.

5. **Бугайова Н.М.** Психологічні проблеми інтернет-адикції в умовах використання телекомунікаційних технологій. / Н.М. Бугаева // Методичний посібник. – К. : Узд-во АПН України, 2008.

6. **Буянов М.И.** Размышления о наркомании / М.И. Буянов. – М. : Просвещение, 1990. – 80 с.

7. **Вермесер Л.** Компульсивность и конфликт: различие между описанием и объяснением при лечении адиктивного поведения / Л. Вермесер / Психология и лечение зависимого поведения / Под ред. С. Даулинга. – М. Независимая фирма «Класс», 2000. – 240 с.

8. **Вірна Ж. П.** Професійні адикції особистості сучасного студента /Жанна Петрівна Вірна // Роль та місце психолого-педагогічної підготовки в професійному розвитку та становленні особистості сучасного фахівця в умовах євроінтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Хмельницький, 19–20 квітня 2012 р.) / [ред. колегія : д. мед. н., проф. О. А. Каденко (голов. ред.), к. психол. н., доц. О. В. Кулешова, к. психол. н., доц. Л. О. Подкоритова та ін.] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. практи. психол. та педагог. –Хмельницький : ХНУ, 2012. С. 15 – 17.

9. **Войскунский А.Г.** Психологические исследования феномена Интернет-аддикции. Режим доступа: <http://psynet.carfax.ru/texts/voysk4.htm>

10. **Габиани А. А.** На краю пропасти : наркомания и наркоманы / Габиани А.А. – М. : Мысль, 1990. – 220 с.

11. **Горбовец А.** Так жить нельзя. Что заставляет пить, курить и «расслабляться»? / А. Горбовец // ОБЖ. – 2005. – № 11. – С. 16–21.

12. Депрессивные расстройства / И.И. Кутько, В.А. Стефановский, В.И. Букреев, Л.Ф. Шестопалова — К.: Здоров'я, 1992. – 152 с.

13. **Еникеева Д.Д.** Как и почему пьют бизнесмены, политики и «новые русские» / Д.Д. Еникеева. – Донецк, 1997. – 400 с.

14. **Еникеева Д.Д.** Книга для пьющего человека. / Д.Д. Еникеева. Донецк, 1998. – 189 с.

15. **Еникеева Д.Д.** Сексуальная жизнь в норме и патологии : В 2 кн. / Д. Д. Еникеева, Кн. 2. - Донецк : Сталкер, 1997. – 395 с.

16. **Еникеева Д. Д.** Как предупредить алкоголизм и наркоманию у подростков : учеб. пособие для студ. высших учеб. заведений / Д. Д. Еникеева. – М. : Академия, 1999. – 144 с.

17. **Еременко Н.И.** Профилактика вредных привычек / Н.И. Еременко. – М. : Панорама, 2006. – 48 с.

18. **Ерышев О. Ф.** Жизнь без наркотиков / О.Ф. Ерышев. – М. : Астрель, АСТ, 2005. 16

158 с.

19. **Ковалев С.В.** Семь шагов от пропасти. НЛП-терапия наркотических зависимостей. / С.В. Ковалев. М.-Воронеж, 2001. – 256 с.
20. **Колесов Д. В.** Не допустить беды : о сущности и профилактике наркомании и токсикомании / Д.В. Колесов. – М. : Педагогика, 1988. – 160 с.
21. **Комиссаров Б.Г.** SOS : наркомания / Б. Г. Комиссаров, А. А. Фоменко. – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 320 с.
22. **Коробкина З. В.** У опасной черты : о борьбе с алкоголизмом, наркоманией, курением / З.В. Коробкина. – М. : Мысль, 1991. – 218 с.
23. **Короленко У. П.** Семь путей к катастрофе / У.П.Короленко, Т.Л. Донских. – Новосибирск : Наука. Сиб. от-ние, 1990. – 224с.
24. **Короленко И.П., Завьялов В.Ю.** Личность и алкоголь. / И.П. Короленко, В.Ю. Завьялов. – Новосибирск, 1987. – 170 с.
25. **Котляров А.В.** Другие наркотики или Homo Addictus: Человек зависимый. / °А.В. Котляров. – М. : «Психотерапия», 2006.
26. **Ключников С.Ю.** Пьянство: программа спасения. / С.Ю. Ключников. – СПб., 2002.
27. **Кукк В.** Трудоголизм: труд-наркотик и тирания долга // [www. medlinks .ru](http://www.medlinks.ru)
28. **Кун С.** Как уберечь детей от наркотиков и алкоголя / С. Кун, С. Шварцвальдер, У. Уилсон ; пер. с англ. А.П. Пономаревой. - М. : Рипол Классик, 2004. – 190 с.
29. **Миронов Е. М.** Прощайте, наркотики! / Е.М. Миронов. – СПб. : Питер, 2001. – 192 с.
30. Наркомания и общество: пути решения проблемы : сборник материалов к межрегиональной научно-практической конференции / под общ. ред. В.Д.Менделевича. – Казань : «Дис», 2003
31. Учебно-методические рекомендации для профилактики и лечения пациентов, имеющих избыточную массу тела. Под ред. В.П, Куликовым и др. Барнаул, 1989.
32. **Шпаков А. О.** Алкоголизм. Наркомания. Токсикомания. Курение. Природные и бытовые яды : справ. для родителей и детей / А. О. Шпаков. – СПб. : Зенит, 2000. – 368 с.
33. **Шпаков А. О.** Иллюзия рая : Наркотики. Психоделики. Яды. Аллергены : семейный словарь-справ. / А.О. Шпаков. – СПб. : Зенит, 1999. – 368 с.: ил.
34. **Шорохова О.Е.** Жизненные ловушки зависимости и созависимости. / Щ.Е. Шорохова. – СПб., 2002. – 136 с.